

A Húsvét-sziget titkai

Balázs Géza - 2018. 12. 01.

Egy apró földdarab a nagy óceánban, hihetetlen távolságra (5-6 órás repülőútra) a szárazföldtől, hajózni sem könnyű körülötte a hullámok miatt. A szigetet valamikor az időszámításunk kezdetén ismerték meg és foglalták el (föltehetőleg) polinéz hajósok, s a rákövetkező 1700 évben (minden valószínűség szerint) nem érintkeztek más kultúrák képviselőivel. A szigetlakók maguk alakították ki társadalmukat; ha nem emeltek volna mániákusan monumentális kőszobrokat, senkit sem érdekeltek volna, s ma sem érdekelnének. De emiatt igen. Művészetük tartotta fenn hírüket. Hányan voltak? A kezdeti – nyilván kis létszámú – honfoglalók száma (talán) 5-15 ezerre emelkedett, majd erőteljesen csökkenni kezdett. Miből éltek? Kezdetben paradicsomi világ volt: pálmafák, háziállatuk a tyúk és házipatkány volt, halásztak, madarásztak, földet műveltek. És azután? Kivágták a fákat, kiszáradt a föld, eltűntek a madarak, fa híján nem tudtak csónakot építeni, megszűnt a halászat. Műveltségük? Sokféle vallási kezdemény, madárember, vulva-imádat, sajátos írásbeliség (de ez lehet, hogy csak az európaiak érkezése után). És persze a monumentális kőszobrok. 1722-ben jártak ott először európaiak, 1864-ben jöttek keresztény misszionáriusok. Mindenesetre, mire fölfedezték őket, már kopár volt a sziget, ledöntötték a szobrokat, a kipusztulás szélén jártak, amit az európaiak által behurcolt betegségek, no meg a maradékukat rabszolgának elhurcoló peruiak beteljesítettek. A Húsvét-sziget a Föld ember okozta ökológiai katasztrófájának (ökocídium) kiáltó jelképe. És róla egy rendkívül pontos, a lehetőségek sokaságát ismertető, bizonyítékokat ismertető könyv: Flenley,

John–Paul Bahn: A Húsvét-sziget rejtélye (General Press – az Oxford University Press, 2003 engedélyével).

Húsvét-sziget: leszakadt
kőtömbökkel

Rapa Nui, Húsvét-sziget vagy szigetek?

Ne mondjuk Húsvét-szigeteknek, mert ez egy sziget. Igaz, mellette leszakadva van néhány róla levált kőtömb, ami már külön áll, s állítólag a húsvét-szigetiek a dörgő hullámok között olykor átúsztak ezekre madártojást gyűjteni, versengeni és esetleg menekülni a szigeten kitört viszálykodás miatt. De a Húsvét-sziget egy sziget.

A sziget őslakói az egész szigetre, mivel az számukra az egész világukat jelentette, nem használtak elnevezést. A nyelvészek, antropológusok faggatták a maradék őslakosokat, hogy szerintük mi lehetett a sziget ősi neve. Ekkor kapták a Te pito o te henua (rapanui nyelven: „A világ köldöke” vagy a Mata ki te rangi („Égre néző szemek”) elnevezéseket. A mai, bennszülött elnevezésnek tekintett Rapa Nui (Nagy Rapa, Nagy Evező) nevet a 19. században polinéziai tengerészek adták a szigetnek, megkülönböztetendő a Bass-szigetek legnagyobb és egyetlen lakott szigetétől. Az a sziget addig a Rapa nevet viselte, de ettől kezdve Rapa Itinek (Kis Rapa) is nevezték. A Rapa Nui szigetelnevezést külön írják, a nyelv vagy a lakosság elnevezéseként az egybeírás terjedt el

(rapanui). A sziget felfedezője, Roggeveen az adott dátum alapján Húsvét-szigetnek, azaz eredetileg hollandul Paasch-Eyland-nak nevezte el. Ez a név terjedt el tükörfordításban világszerte, és a hivatalos név a Chiléhez csatolás óta spanyol nyelven Isla de Pascua.

Égre néző szemek

Rapa Nui – csak kérdések vannak

Rapa Nui a világ leginkább Húsvét-szigetnek nevezi. Tehát nem tudjuk, hogy volt-e valaha más neve, mert lakói nem tudták, hogy van-e egyáltalán rajtuk kívül élő lény (ember, állat) a világban. Egyáltalán: hogy van-e világ... Ha fölkapaszkodunk Rapa Nui legmagasabb hegyére, az 511 m-es pusztá Terevakára, látjuk, hogy reménytelenül veszi körbe a Csendes-óceán a szigetet. A legközelebbi szigetek 2-3 ezer km-re vannak, Chile 3599 km-re. Ezt ma tudjuk, de ők valószínűleg nem tudták... Bár Rapa Nui szakirodalma könyvtárnyi (sok tekintetben Thor Heyerdahlnak is köszönhetően, akit merész összefüggések izgattak), pusztán csak azt nem tudjuk:

* Kik voltak ők, honnan jöttek? (Sejtjük, hogy Polinéziából, de halvány jelek Dél-Amerikára is utalnak.)

- * Mikor jöttek ők? (A nyelvészek szerint már időszámításunk után nem sokkal, mások szerint 1000 körül.)
- * Érintkeztek-e másokkal? (Azt gondoljuk nem, de Polinéziában rettenetes távolságokat megtettek a hajósok, tehát talán igen, halovány jelek utalnak arra, hogy tarthattak kapcsolatot más szigetek lakóival, és talán még Dél-Amerikával is, egyébként nem tudjuk.)
- * Hányan voltak? (5–15–20 ezer között találgatják.)
- * Hogy éltek? (A szakirodalom szerint bőségesen, keveset kellett dolgozniuk, ám a 17. sz.-ra túlhasználták a természetet, éhínség, belső konfliktusok, sőt kannibalizmus jelentkezett, mások szerint nem.)
- * Miért faragták az irdatlan kőszobrokat? (Van, aki tudni véli: szakrális cél, ezt a legegyszerűbb kimondani, ősök tisztelete, és mi van – teszem föl én -, ha pusztán esztétikai célból, volt idejük, szobrokat faragtak, utánozták egymást: most nem ezt tesszük? Szép toronyházak vannak New Yorkban, akkor építsünk ilyet Panamában, Dubajban, Katarban és talán Budapesten is.)
- * Férfiakat vagy nőket ábrázolnak a szobrok? (Inkább férfiakat, de nőket is, sokszor meg eldönthetetlen.)
- * Hogyan szállították a kőszobrokat a kifaragási helyüktől 3-10 km-re? (Csak azt nem tudjuk, hogy hason, háton vagy lábon, esetleg olykor csónakon...)
- * Miért a parton háttal az óceánnak állították fel őket? (Nem tudjuk. Egyébként vannak a sziget belsejében is, szemben az óceánnal...)
- * Miért döntötték le? (Merthogy a fölfedezés után erőszakosan ledöntötték. De valóban ők döntötték le? Hiszen a felfedező, később hódítók-gyarmatosítók is tehették. Vagy

nem lehet, hogy azért döntötték le, mert dühösek lettek az ősökre, akik nem védték meg őket a felfedezőktől? Akiket mindig a szobrok érdekeltek először. Nem olvastam ilyen feltételezést, én ezt gondolom.)

* Honnan ered írásuk, a rongorongo? (Polinéz, perui? A felfedezők-gyarmatosítók hatására?)

Tudósok (történészek, ökológusok, botanikusok, zoológusok, nyelvészek, vallástörténészek) próbálják meg rekonstruálni, hogy mi történt, hogyan került egy vélhetőleg virágzó, szubtrópusi sziget a pusztulás szélére. Az ökológiai katasztrófát (ökocídium) a természet vagy az ember, vagy ők ketten együtt okozták? Tény, ha nem faragtak volna szobrokat, akkor ma senkit sem érdekelne a vulkanikus keletkezésű, 20 és 16 km széles, 171 négyzetkilométer nagyságú, szubtrópusi, szeles, Óceánia, Polinézia legdélebben lakott, szinte fátlan, magányos szigete. De faragtak szobrokat, és ezért mindenkit érdekel. Viszont csak kérdések vannak. Így múlik el az ember, az emberiség történelme.

Nincs hozzászólás!

Your Email address will not be published.

Save my name, email, and website in this browser for the next time I comment.

This site uses Akismet to reduce spam. [Learn how your comment data is processed.](#)

© 2025 e-nyelvmagazin.hu. All rights reserved.